

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Daniely Richterové „SRN a diplomatické uznání chorvatské nezávislosti. Zahraniční politika Německa krátce po sjednocení země.“
akademický rok 2005-2006

Práce Daniely Richterové je věnována ožehavému tématu mezinárodních vztahů po skončení studené války - počáteční fázi konfliktu v rozpadající se Jugoslávii a to z hlediska uznání nezávislosti Chorvatska jako následnického státu SFRJ. Autorka se přitom zaměřuje na postup německé politiky, jeho motivaci, politický dopad a interpretaci. Práce má logickou strukturu a rozvíjí téma zdařile. Dospívá ke kritickému, nikoli ovšem zaujatému či negativistickému obrazu německé politiky. Snaží se tak o vyvážený pohled, který vnímá německý postup v některých ohledech jako chybný, nepřipisuje ovšem SRN hegemoniální, velmocenské aspirace.

V úvodu D.Richterová ozřejmuje, proč si vybrala dané téma a ukazuje na jeho výpovědní hodnotu. Práci vymezuje časově, tématicky i pokud jde o použité zdroje, stručně charakterizuje použitou literaturu.

Aby vytvořila obraz situace, v němž německá politika musela přijímat kritická rozhodnutí, věnuje autorka první část analýze mezinárodní konstelace. Sleduje proces rozpadu Jugoslávie (kapitola 1.1), ukazuje na novou konstelaci v Evropě, způsobenou omezením americké angažovanosti (kap.1.2) a sjednocením SRN (kap.1.3). Názorně dokládá, že se jednotné Německo ocitlo ve zcela novém postavení, charakterizovaném nedůvěrou a obavami a navíc bylo zatíženo vnitřními problémy.

Druhá část práce přináší známý frustrující obraz opožděnosti, nedostatečnosti a v posledku marnosti snah multilaterálního společenství o „*conflict management*“ v Jugoslávii v roce 1991. Ukazuje, že po zdoluhavých a polovičitých snahách dospěla situace v průběhu Haagské konference do stádia, kdy „na řadu přišel“ přístup SRN – tedy uznání jugoslávských svazových republik a internacionalizace konfliktu (s.29).

Jestliže se německá politika v prvních dvou částech práce objevuje v širším kontextu, je třetí část věnována speciálně postupu německé vlády a dalších aktérů a její interpretaci. Autorka se vyrovnává s některými rozšířenými argumenty a výklady postupu SRN. Přiklání se k názoru, že německá diplomacie byla zaměřena primárně na zastavení konfliktu cestou internacionalizace. Jako sporný ukazuje akt tak říkajíc preemptivního uznání Chorvatska a Slovinska 23.12., pro nějž nachází převážně vnitropolitické motivy.

Právě vnitropolitické aspekty jsou předmětem rozboru čtvrté části, v níž autorka dokládá, že řada kroků německé politiky nejsou bez zohlednění domácího kontextu vysvětlitelné: postupně se všechny politické strany, média a zejména veřejnost přiklonily k jednostrannému pohledu na konflikt na Balkáně. Vytvořil se tak kontext, v němž pak německá politika jednala pod tlakem a dopouštěla se chyb.

V páté části pak autorka shrnuje mezinárodní reakce na postup SRN, poukazuje na jejich předpojatost. Neúspěch německé politiky např. v otázce ochrany menšinových práv v Chorvatsku staví do reálné polohy.

K důvodům a charakteru selhání německé politiky se pak autorka vyjadřuje v závěrečích práce: staví celý problém do kontextu neúspěchu politických koncepcí jiných evropských hráčů a institucí. Realisticky soudí, že rozhodnutí uznat Slovinsko a Chorvatsko preemptivně mělo

méně do činění s vývojem v regionu, ale spíše usilovali Helmut Kohl a H-D.Genscher o pozitivní image německé politiky v samotné SRN, v situaci kdy evropská a domácí politika vyvolávaly oprávněnou nespokojenost.

Práce se snaží vyhybat jednostrannostem, hledá kritický pohled na působení všech aktérů jak v Jugoslávii samotné, tak na úrovni mezinárodního společenství a zejména v pohledu na německou politiku. Nehledě na to, že autorka pracovala s autoritativními interpretacemi vývoje (viz práce M.Libala, S.Woodwardové, R.Caplana, V.Meiera a dal.), zachovala si odstup a snažila se o definici vlastního pohledu. Doporučuje se, aby během obhajoby obhájila svoji tezi, že německá politika neprojevovala v přístupu ke konfliktu v bývalé Jugoslávii větší asertivitu a růst ambicí, spojených s koncem studené války a sjednocením Německa. Domníváme se, že zejména větší asertivita a ambice německé diplomacie nejsou v rozporu s autorčinou tezí, že politiku SRN jako celku lze těžko přímo vinit ze záměru způsobit rozpad Jugoslávie a válku v Chorvatsku a následně Bosně Hercegovině. Ostatně, opatrnost německé politiky po roce 1991 a odchod H-D.Genschera z funkce ministra zahraničí SRN v dubnu 1992 lze interpretovat jako poučený návrat ke zdrženlivé politice, ale také jako uznání chyb, již se Bonn dopustil.

Jistou slabinou práce je její tématický rozsah a tedy nutně omezená hloubka analýzy. Autorka se snažila o prezentaci tématu v kontextu celkového vývoje. Její analýza jednotlivých dějů proto nemůže být více než kriticky informativní. Ze stejného důvodu se omezila na využití sekundární literatury. Některé soudy by mohly být samozřejmě rozvedeny a prohloubeny, tento požadavek by ovšem překročil rámce této bakalářské práce. Za samostatnou studii by stálo např. téma postojů německé veřejnosti, vývoje přístupů jednotlivých stran, postup hlavních aktérů, role tajných služeb SRN, soukromých aktérů atd. Sám pohled na roli *Frankfurter Allgemeine Zeitung* a Johanna-Georga Reißmüllera od 70.let by mohl posloužit jako *case study* snahy ovlivňovat politiku a veřejné mínění v proti-bělehradském směru. V rámci svého záměru, tedy prezentovat vývoj německé vládní politiky v domácím a mezinárodním kontextu, autorka uspěla.

Z formální stránky je práce napsaná čtivě, některé větné vazby by vyžadovaly redakční úpravu. Poznámkový aparát je bohatý, autorka ovšem často cituje díla bez uvedení stránek.

Vedoucí práce potvrzuje, že autorka na práci pracovala samostatně a doporučuje udělit v případě úspěšné a přesvědčivé obhajoby známku výborná.

JUDr. Vladimír Haňdl, CSc.
Ústav mezinárodních vztahů, Praha
IMS FSV UK

Praha 25.8.2006